

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053

+38 044 486 28 78 +38 067 103 58 88

info@auc.org.ua amu.inform@gmail.com t.me/auc_ua auc.org.ua

№ 5-195/25

від 13 березня 2025 року

Міністерство розвитку громад та
територій України

Відповідно до листа Міністерства розвитку громад та територій України від 03 березня 2025 р. № 275/35/63-25 щодо Плану заходів на 2024 – 2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (далі – проект Плану) Асоціація міст України повідомляє про наступне.

Асоціацією міст України листом від 02 жовтня 2024 р. № 5-785/24 відповідно до пропонованої Міністерством форми надано пропозиції щодо 67 заходів в рамках 23 завдань оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (далі – Стратегія) разом з індикативними обсягами фінансування заходів для включення їх до проекту Плану.

Також, до надісланого Міністерством листом від 15 листопада 2024 р. № 14094/35/14-24 проекту Плану Асоціацією міст України було повторного надано пропозиції (лист АМУ від 11 грудня 2024 року № 5-967/24).

За підсумками аналізу проекту Плану, розробленого Міністерством з урахування пропозицій заінтересованих органів, виявлено:

1) Міністерством частково враховано 5 з 67 запронованих Асоціацією міст України заходів;

2) у проекті Плану присутні 110 завдань з передбачених Стратегією 166 завдань, тобто 56 завдань Стратегії – не заплановані до виконання, в тому числі відсутні завдання, заходи за якими пропонувались Асоціацією міст України, зокрема:

- забезпечення функціонування оптимальної мережі різних типів надавачів освітніх послуг для дітей раннього і дошкільного віку у безпечних умовах;

- відновлення та розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення;

- запровадження та функціонування національної системи стійкості;

- створення умов для управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, за підходами циркулярної економіки;

- створення скоординованої системи стратегічного, просторового та бюджетного планування регіонального розвитку на національному, регіональному та місцевому рівні;
- запровадження місцевої статистики, створення інструментів для збору, зберігання та обробки даних місцевої статистики, зокрема гендерно дезаггредованих;
- сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, спрямованого на підвищення інституційної спроможності суб'єктів державної регіональної політики;

3) відсутність комплексного підходу до визначення переліків заходів на виконання завдань проєкту Плану, а запропоновані переліки заходів не забезпечують повне виконання завдань Стратегії;

4) у графі «Відповідальні за виконання» проєкту Плану після слів «органи місцевого самоврядування» відсутні слова «(за згодою)» у другому заході завдання 59 напряму «Ветерани війни та військовослужбовці, що проживають в громадах».

Враховуючи зазначене, вважаємо за доцільне:

1) доопрацювати проєкт Плану відповідно до наданих пропозицій Асоціації міст України (додаються);

2) передбачити у проєкті Плану заходи за усіма завданнями Стратегії, зокрема тими, за якими Асоціацією міст України надано пропозиції;

3) включити до проєкту Плану заходи, які забезпечують комплексне виконання завдань Стратегії, в тому числі ті, що запропоновані Асоціацією міст України;

4) у графі відповідальні виконавці після слів органи місцевого самоврядування доповнити словами (за згодою) у другому заході завдання 59 напряму «Ветерани війни та військовослужбовці, що проживають в громадах».

Додаток: Пропозиції Асоціації міст України до Плану заходів на 2024 – 2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки на 35 арк. в 1 прим.

Виконавчий директор

Олександр СЛОБОЖАН

ПРОПОЗИЦІЇ ДО ПЛАНУ ЗАХОДІВ
на 2024-2027 роки з реалізації Державної стратегії
регіонального розвитку на 2021-2027 роки

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
Стратегічна ціль «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах»							
Оперативна ціль 1. Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь							
Напрям “Реінтеграція деокупованих територій”							
Відновлення системи публічної влади на деокупованих територіях та забезпечення її стійкості	Передбачити додаткову дотацію з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв’язку з повномасштабною збройною агресією рф	Мінінфраструктури, Мінреінтеграції, Міністерство фінансів України всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	Дотацію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	35000000	-	-
Оперативна ціль 2. Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах							
Напрям “Освітні послуги”							
Забезпечення функціонування оптимальної мережі різних типів надавачів освітніх послуг для дітей раннього і дошкільного віку у безпечних умовах	Передбачити у державному бюджеті освітню субвенцію місцевим бюджетам з метою забезпечення належного фінансування освітніх послуг передбачених законодавством, державних гарантій педагогічним працівникам, недопущення утворення кредиторської заборгованості з оплати праці	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 р	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	110000000	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	Забезпечити збереження в бюджетах місцевого самоврядування залишків освітньої субвенції	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)		Залишки освітньої субвенції залишаються в розпорядженні територіальних громад	-	-	-
	Удосконалити формулу розподілу освітньої субвенції	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	Формула розрахунку містить субвенцію на оплату варіативної складової, години індивідуального навчання враховані, понижуючий коефіцієнт 0,89 скасовано, об'єднання інклюзивних класів скасовано, особливості територій з низькою щільністю населення враховані, оплата праці непедагогічних працівників врахована	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення встановлених державою пільг щодо безкоштовного харчування у закладах освіти	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 р.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	28700000	-	-
Покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, забезпечення якості освітніх послуг, зокрема у сільській місцевості	Передбачити субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на матеріально-технічне забезпечення закладів освіти.	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 – 2027 рр	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Щорічно передбачити фінансування для придбання шкільних автобусів	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 – 2027 рр	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	3000000 щорічно	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту з метою створення сучасного, безпечного та здорового освітнього середовища в закладах освіти (будівництво та облаштування власних укриттів), організації навчання в офлайн режимі вирішити питання будівництва/ремонту та облаштування укриттів у закладах освіти за рахунок державних програм	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення пожежної безпеки у школах	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 р.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	1500000	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти, організація безпечного освітнього середовища в обсязі 12 млрд гривень з метою фінансування заходів Концепції безпеки закладів освіти, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 301-р	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на оновлення навчально-методичної та навчально-дидактичної бази (програми, методики, іграшки, розвивальні ігри, дидактичний матеріал тощо) та комп'ютеризацію робочих місць спеціалістів дошкільної освіти	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання обладнання, створення та модернізацію (проведення реконструкції та капітального ремонту) їдалень (харчоблоків) закладів загальної середньої освіти на виконання Стратегії реформування	МОН, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	1500000	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
Формування системи надання соціальних послуг відповідно до потреб населення шляхом модернізації наявних і запровадження нових видів соціальних послуг з урахуванням гендерних особливостей, зокрема забезпечення розвитку якісних і доступних послуг з догляду, насамперед на основі діючої мереж	Закріпити фінансування пільг з перевезення окремих категорій громадян та послуг зв'язку, встановлених державою, виключно за рахунок коштів державного бюджету	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025-2027 рр.	Фінансування пільг з перевезення окремих категорій громадян та послуг зв'язку, встановлених державою, передбачено Бюджетним кодексом України	22700000 щорічно	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025-2027 рр.	Субвенція передбачена в Державному бюджеті на 2024 рік	5000000 щорічно	-	-
	Спрямувати у повному обсязі до бюджетів територіальних громад кошти від збору на соціально-економічну компенсацію ризику населення, яке проживає на території зони спостереження для забезпечення засобами захисту населення територіальних громад, створення безпечних умов (сховищ, укриттів, протиградіаційних укриттів, засобів індивідуального захисту, інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури тощо)	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	1% коштів від обсягу реалізації електроенергії, що виробляється атомними електростанціями, спрямовано місцевим бюджетам у вигляді субвенції з державного бюджету до відповідних	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				місцевих бюджетів			
	Компенсувати органам місцевого самоврядування ресурс спрямований на виплату встановлених Урядом надбавок за особливі умови праці під час воєнного стану працівникам, які надають соціальні послуги на територіях на яких ведуться (можливі) бойові	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Встановлені Урядом надбавки за особливі умови праці під час воєнного стану працівникам, які надають соціальні послуги на територіях на яких ведуться (можливі) бойові фінансуються з державного бюджету	-	-	-
	Забезпечити фінансування з державного бюджету у належному обсязі виплат з компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі, на непрофесійній основі та послуги денного догляду осіб з інвалідністю	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Виплати з компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду без здійснення підприємницької діяльності на професійній основі, на непрофесійній основі та послуги денного догляду осіб з інвалідністю	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				фінансуються з державного бюджету			
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити у державному бюджеті кошти на реалізацію у 2024 році експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити у державному бюджеті кошти на реалізацію у 2024 році експериментального проєкту із запровадження договірної форми надання соціальної послуги із соціального супроводу військовослужбовців та членів їх сімей у військових частинах (підрозділах) Збройних Сил України	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити у державному бюджеті субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для членів сімей осіб, які загинули (пропали безвісти), померли внаслідок	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, статус яким надано відповідно до пунктів 2-5 частини першої статті 10-1 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»	Комітети Верховної Ради України (за згодою)					
	Передбачити у державному бюджеті субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-21 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов						
	Передбачити у державному бюджеті субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, підтримку малих групових будинків та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, що забезпечить деінституціалізацію системи догляду за дітьми	Мінсоцполітики, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Напрямок “Медичні послуги”							
Забезпечення функціонування спроможної системи громадського здоров'я в регіонах та територіальних громадах	Збільшити капітаційну ставку (розмір оплати за медичне обслуговування одного пацієнта незалежно від кількості його фактичних звернень за медичною допомогою впродовж визначеного періоду) у зв'язку з підвищенням мінімальної заробітної плати.	МОЗ, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Розмір капітаційної ставки поетапно підвищено на 10% щороку	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
Забезпечення доступу до необхідних медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів за програмою медичних гарантій	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування укріплень у закладах з масовим перебуванням людей, зокрема закладів охорони здоров'я	МОЗ, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	1500000	-	-
Стратегічна ціль «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів»							
Оперативна ціль 1. Інфраструктура стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів							
Напрямок «Транспортна інфраструктура»							
Відновлення та розбудова мережі якісних автомобільних доріг загального користування місцевого значення	Посилити фінансування з державного бюджету на забезпечення належного фінансування видатків на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Напрямок «Комфортні громади»							
Впровадження нових підходів до забезпечення осіб житлом з урахуванням кращих практик та досвіду держав - членів ЄС	Забезпечити повернення статті щодо пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту або запровадження компенсаційного механізму за втрати місцевих бюджетів від скасування пайової участі	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Зміни до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» внесені, дія статті 40 цього Закону відновлена	-	-	-
Впровадження та оновлення електронної публічної послуги «єВідновлення»	Забезпечити в Державному бюджеті джерела фінансування на компенсацію за пошкоджене, а також за знищене житло відповідно до затверджених рішень про таку компенсацію	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування	2024-2027 рр.	Бюджетна програма забезпечена фінансуванням у повному обсязі	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
		(за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)					
Напрямок “Цивільний захист та безпека громадян”							
Сприяння збільшенню фонду захисних споруд цивільного захисту з урахуванням принципів інклюзивності та безбар’єрності	Розробити державну програму будівництва, капітального/поточного ремонту укриттів на території закладів освіти, забезпечити її фінансування з державного бюджету (субвенція місцевим бюджетам з державного бюджету, інші бюджетні програми), за рахунок міжнародних організацій	МОН, Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Державна програма розроблена, субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Сприяння розвитку систем оповіщення та інформування населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій	Передбачити механізм фінансування (програма в державному бюджеті, співфінансування) для створення та впровадження місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення населення	ДСНС, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Державна програма розроблена, субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Запровадження та функціонування національної системи стійкості	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на утримання та обслуговування фортифікаційних споруд	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення непрацюючого населення засобами індивідуального захисту органів дихання від бойових	ДСНС, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування	2025 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до	9500000	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	отруйних речовин на випадок застосування ядерної та інших видів зброї масового ураження проти України в умовах воєнного стану та на випадок виникнення надзвичайної ситуації на радіаційно та хімічно небезпечних об'єктах у мирний час та в особливий період	(за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)		Державного бюджету			
Оперативна ціль 2. Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка							
Напрямок “Нові робочі місця, інвестиції та розвиток бізнесу”							
Створення умов для управління відходами, що утворилися у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків, за підходами циркулярної економіки	Забезпечити фінансування заходів з комплексного управління відходами руйнувань внаслідок збройної агресії рф з державного бюджету	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Державна програма розроблена, субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити механізм відшкодування з державного бюджету витрат з місцевого бюджету на оперативну ліквідацію наслідків збройної агресії рф	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Державна програма розроблена, субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Відновити фінансування з фонду ліквідації наслідків збройної агресії у 2024 році відповідно до затверджених напрямів	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Фінансування з фонду ліквідації наслідків збройної агресії відновлено	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	Передбачити окрему субвенцію місцевим бюджетам з державного бюджету для найбільш постраждалих / уражених внаслідок збройної агресії територіальних громад. Умовами надання такої субвенції передбачити: - Спрямування коштів на ліквідацію наслідків збройної агресії (у т.ч. демонтаж зруйнованих / відновлення пошкоджених об'єктів житлового фонду, соціальної сфери, благоустрою); - На період дії воєнного стану надати виконавчим органам місцевого самоврядування право самостійно визначати перелік об'єктів (заходів) та обсяг фінансування для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених внаслідок збройної агресії.	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити у державному бюджеті відповідні субвенції (дотації) на відновлення об'єктів, зруйнованих, знищених внаслідок збройної агресії РФ, відновити фінансування для реалізації проєктів громад за програмою «Велике будівництво»	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію (дотацію) місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Напрямок "Туризм"							
Створення умов для розвитку рекреаційно-туристичного потенціалу територій з урахуванням наявності природних та безпекових обмежень	Перегляд Методики нормативно-грошової оцінки земельних ділянок (в частині земель оздоровчого призначення)	Мінагрополітики, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою)	2024 р.	зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2021 року № 1147 в	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				частині земель оздоровчого призначення внесені			
Стратегічна ціль «Розбудова ефективного багаторівневого врядування»							
Оперативна ціль 1. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС							
Напрямок «Інструменти планування та підзвітності у регіональній політиці»							
Створення скоординованої системи стратегічного, просторового та бюджетного планування регіонального розвитку на національному, регіональному та місцевому рівні	Передбачити субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування робіт для розроблення комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
	Передбачити додаткове фінансування з державного бюджету на підготовку змін до генеральних планів населених пунктів і детальних планів територій з метою обов'язкового включення до таких документів розгалуженої мережі облаштованих споруд цивільного захисту, які гарантують збереження здоров'я і життя людей під час обстрілів, повітряних атак тощо	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Державна програма розроблена, субвенцію місцевим бюджетам включено до Державного бюджету	-	-	-
Запровадження місцевої статистики, створення інструментів для збору, зберігання та обробки даних місцевої статистики, зокрема гендерно дезагатованих	Забезпечити на законодавчому рівні застосування коректної методики обліку населення громади у цілях бюджетного планування	Мінінфраструктури, Мінекономіки, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою)	2024-2027 рр.	Облік населення громади здійснюється відповідно до оновленої методики	-	-	-
	Сприяти наданню більш розширеного обсягу інформації органами державної	Мінінфраструктури, Мінекономіки,	2024-2027 рр.	Органи місцевого самоврядування	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
Посилення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, створення умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень	Розробити механізм повноцінної компенсації державою місцевому самоврядуванню втрат доходів, що виникають внаслідок рішень органів державної влади	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Механізм компенсації державою місцевому самоврядуванню втрат доходів, що виникають внаслідок рішень органів державної влади, затверджено	-	-	-
	Запровадити застосування нормативної грошової оцінки земельних ділянок проведеної вперше, зокрема, для продажу таких земельних ділянок або продажу прав на них на конкурентних засадах (на земельних торгах), з дня офіційного оприлюднення таких рішень	Мінінфраструктури, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	нормативна грошова оцінка земельних ділянок проведена вперше, застосовується з дня офіційного оприлюднення таких рішень	-	-	-
	Встановити на постійній основі зарахування до бюджетів територіальних громад 64% ПДФО	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	64 % ПДФО зараховується до бюджетів територіальних громад	-	-	-
	Зупинити в умовах воєнного стану вилучення з бюджетів територіальних громад реверсної дотації	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування	2024-2027 рр.	вилучення з бюджетів територіальних громад реверсної дотації в умовах	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
		(за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)		воєнного стану не здійснюється			
	Відновити із 2024 року зарахування до бюджетів територіальних громад ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних поліцейськими та особами рядового і начальницького складу	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних поліцейськими та особами рядового і начальницького складу зараховується до бюджетів територіальних громад	-	-	-
	Здійснити належну компенсацію бюджетам територіальних громад втрат ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, за 2024 рік	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	втрати ПДФО з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбо вцями та особами рядового і начальницького складу, за 2024 рік компенсовані	-	-	-
	Списати заборгованість місцевих бюджетів перед державним бюджетом в обсязі 9 млрд гривень за отримані	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України,	2024-2027 рр.	Стаття 44 Закону України «Про	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	безвідсоткові позики минулих періодів	всукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)		Державний бюджет України на 2024 рік» щодо списання заборгованості місцевих бюджетів за середньостроковими позиками та безвідсотковими позичками за 2009–2014 роки виконана			
	Вирішити питання погашення державою заборгованості з різниці в тарифах, на послуги теплопостачання, гарячого водопостачання, водопостачання та водовідведення	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2025 рр.	Заборгованість з різниці в тарифах, на послуги теплопостачання, гарячого водопостачання, водопостачання та водовідведення погашена державою	64000000	-	-
	Зняти обмеження щодо напрямків використання вільних залишків місцевих бюджетів.	Міністерство фінансів України, всукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Пункт 22-8 Розділу VI БКУ виключено	-	-	-
	Забезпечити повноцінний обмін інформацією між податковими органами та органами місцевого самоврядування з метою забезпечення	Міністерство фінансів України,	2024-2027 рр.	повноцінний обмін інформацією між	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	зростання надходжень до бюджетів територіальних громад, оперуючи податковою інформації, зокрема про суми нарахованих, сплачених, надмірно сплачених податків і зборів до місцевих бюджетів на відповідних територіях; суми податкового боргу та суми списаного податкового боргу; розстрочені і відстрочені суми податкового боргу і грошових зобов'язань платників податків; суми наданих податкових пільг у розрізі платників податків	всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою)		податковими органами та органами місцевого самоврядування забезпечено			
	Для оперативного виявлення документальних порушень та відповідної реакції з метою їх усунення надати органам місцевого самоврядування доступ: - у режимі перегляду до ПТК АС «Є Казна» або системи дистанційного обслуговування з використанням ПТК «Клієнт казначейства Казначейство» в частині інформації про реєстрацію зобов'язань та кодування платіжних інструкцій, що здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 року № 590; - до державних реєстрів з реєстрації суб'єктів господарювання, нерухомого майна, автомобілів; - до «Податкового блоку» із функцією перегляду особових рахунків платників місцевих податків та можливістю надання пропозицій щодо нарахування місцевих податків по конкретних фактах порушень	Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою)	2024-2027 рр.	Органи місцевого самоврядування мають доступ до ПТК АС «Є Казна» в режимі перегляду та до державних реєстрів з реєстрації суб'єктів господарювання, нерухомого майна, автомобілів, до «Податкового блоку» із функцією перегляду особових рахунків платників місцевих податків та	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				можливістю надання пропозицій щодо нарахування місцевих податків по конкретних фактах порушень			
	Закріпити зарахування податку на доходи, нараховані відокремленим підрозділом та/або виробничим структурним підрозділом на користь фізичних осіб, до відповідного бюджету за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу та/або виробничого структурного підрозділу (виробництва, цеху, відділення, дільниці, бригади, бюро, лабораторії тощо)	Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	податок на доходи, нараховані відокремленим підрозділом та/або виробничим структурним підрозділом на користь фізичних осіб, закріплено за відповідним бюджетом за місцезнаходженням такого відокремленого підрозділу та/або виробничого структурного підрозділу (виробництва, цеху, відділення, дільниці, бригади, бюро,	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				лабораторії тощо)			
	Посилити контроль та відповідальність за недотримання юридичними особами-податковими агентами (в т. ч. державними підприємствами, установами) норм законодавства і здійснення перереєстрації (без зміни місця розташування) підприємств, установ посеред бюджетного року і зміни бюджету сплати податків	Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	Встановлено відповідальність за недотримання юридичними особами-податковими агентами (в т. ч. державними підприємствами, установами) норм законодавства і здійснення перереєстрації (без зміни місця розташування) підприємств, установ посеред бюджетного року і зміни бюджету сплати податків	-	-	-
	Зняти обмеження у роботі з погашення податкового боргу шляхом зменшення межі розміру податкового боргу зі 180 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для формування та вручення платникам податкової вимоги	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	межа розміру податкового боргу зменшена зі 180 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для формування та вручення платникам податкової вимоги	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
	Зменшити поріг середньоринкової вартості легкових автомобілів, які є об'єктом оподаткування транспортним податком, з 375 до 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня податкового (звітного) року	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	поріг середньо- ринкової вартості легкових автомобілів, які є об'єктом оподаткування транспортним податком, зменшено з 375 до 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня податкового (звітного) року	-	-	-
	Компенсувати місцевим бюджетам втрат доходів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024 р.	Перелік суб'єктів космічної діяльності, які звільняються від сплати земельного податку за ділянки виробничого призначення до 01 січня 2033 року затверджено Урядом. Додаткову дотацію з державного	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				бюджету місцевим бюджетам на компенсацію вtrat доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг передбачено в Державному бюджеті України на 2024 р.			
	Актуалізувати ставки державного мита, визначені статтею 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито»	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	ставки державного мита, визначені статтею 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» оновлено	-	-	-
Реформування державного фонду регіонального розвитку та відновлення фінансування проектів регіонального розвитку, які сприятимуть зменшенню диспропорцій у розвитку регіонів і територіальних громад та забезпечать ефективне і прозоре використання бюджетних коштів	Відновити фінансування Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР)	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 р.	В державному бюджеті передбачені видатки за програмою «Державний фонд регіонального розвитку», в тому числі на	-	-	-

Найменування завдання Стратегії	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строки здійснення заходу	Індикатори здійснення заходу	Індикативні обсяги і джерела фінансування, тис. гривень		
					державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
				відібрані у 2021 р. та незавершені проекти			
	Передбачити у 2024-2027 рр. фінансування для відібраних проєктів та незавершених проєктів, реалізація яких розпочата у минулі роки за рахунок ДФРР	Мінінфраструктури, Міністерство фінансів України, всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування (за згодою) Комітети Верховної Ради України (за згодою)	2024-2027 рр.	В державному бюджеті передбачені видатки за програмою «Державний фонд регіонального розвитку», в тому числі на відібрані у 2021 р. та незавершені проекти	-	-	-

КОНЦЕПЦІЯ ВІДНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ

Контекст

Україною конституційно закладено засади місцевого самоврядування та ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування. На законодавчому рівні розпочато створення рівних умов і можливостей надання мешканцям послуг в усіх громадах.

В результаті розпочатої у 2014 році реформи з децентралізації місцеве самоврядування отримало нові повноваження та фінансові ресурси, проведено адміністративно-територіальну реформу з об'єднання 29 831 населених пунктів в 1470 сільських, селищних, міських громад.

Успішність реформи з децентралізації підтверджена й з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну, коли громади зчинили активний і жорсткий супротив російській армії, стали частиною Об'єднаних сил Збройних сил України. У Висновку Європейської Комісії від червня 2022 року щодо Копенгагенських політичних критеріїв для вступу було зазначено, що «стосовно багаторівневого управління, децентралізація в Україні просунулася з 2014 року» і є «однією з найефективніших і найуспішніших реформ, проведених в країні».

Внаслідок широкомасштабної війни 6,2 млн громадян України виїхали за кордон, з них близько 2,1 млн – працездатного віку. Станом на 31 грудня 2023 року сума прямої задокументованої шкоди, завданої інфраструктурі України, сягнула майже 152 мільярдів доларів США, причому найбільшого збитку зазнали житловий (56%), транспортний (34%) енергетичний (11%) сектори, приблизно 6% усіх навчальних закладів у країні було пошкоджено або зруйновано. Загальні потреби у реконструкції та відновленні були оцінені в 486 мільярдів доларів (за даними оновленої спільної швидкої оцінки збитків і потреб (RDNA3), оприлюдненої 15.02.2024 року Урядом України, Групою Світового банку, Європейською комісією та ООН).

Агресія РФ проти України призвела до зміни системи управління територіями. Станом на 1 квітня 2024 року в тимчасовій окупації перебувають території 147 територіальних громад, при цьому військові адміністрації запроваджені у 185 громадах, вже 257 територіальні громади перебувають без сільського, селищного, міського голови. Військові адміністрації населених пунктів замість органів місцевого самоврядування вводяться без будь-яких критеріїв, в тому числі і на територіях, які є неокупованими, де не ведуться активні бойові дії, де працюють сільські, селищні, міські ради. В щорічному

рейтингу демократії Economist Intelligence Unit (EIU) за 2023 рік Україна віднесена до групи країн з гібридним режимом.

Не завершена та деформована війною реформа з децентралізації, зруйновані інфраструктура, виробництво та житло, деокуповані території й масштабна міграція населення потребують системного підходу для вирішення існуючих проблем, визначення обов'язкових кроків і послідовності їх імплементації.

У Звіті Європейської Комісії «Україна 2023» від 08 листопада 2023 року реформу з децентралізації визначено одним із важливих кроків, які дозволили розпочати переговори про вступ України до Європейського Союзу, а також визначені завдання, які необхідно виконати для продовження імплементації Європейської хартії місцевого самоврядування та її принципів в Україні.

Мета Концепції

Метою Концепції є визначення стратегічного бачення відновленого на всій території України місцевого самоврядування, шляхів створення умов для забезпечення мешканців громад якісними й доступними послугами, можливостями для культурного росту та самореалізації громадян, економічного розвитку громад, що в комплексі забезпечить вихід з демографічної кризи, повернення людей до рідних домівок в унітарній незалежній Україні.

Шляхи та способи досягнення мети

Для досягнення мети, визначеної цією Концепцією, необхідно з дотриманням положень Європейської хартії місцевого самоврядування:

1) забезпечити органи місцевого самоврядування повними та виключними повноваженнями (які не можуть бути обмежені жодним іншим чином, крім закону) здійснювати регулювання та управління публічними послугами на територіях відповідних громад, із чітким розмежуванням повноважень на різних рівнях, повною імплементацією принципу субсидіарності і введенням дзеркальної відповідальності за забезпечення мешканців громад якісними доступними публічними послугами;

2) створити для працівників органів місцевого самоврядування можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі з урахуванням особистих якостей та компетентності;

3) передбачити обмежений обсяг адміністративного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування виключно в рамках делегованих муніципалітетам повноважень і в домірності з інтересами, які заявлені до охорони;

4) надати органам місцевого самоврядування виключні повноваження в межах закону встановлювати місцеві податки і збори, диверсифіковано і гнучко (на базі даних муніципальної статистики) розподіляти наявні ресурси з одночасним забезпеченням горизонтально-вертикального вирівнювання бюджетних нерівностей без порушення свободи органів місцевого самоврядування проводити власну політику;

5) гарантувати вільне виконання органами місцевого самоврядування покладених на них законом функцій, обов'язкове погодження з муніципалітетами (їх представниками) всіх питань, пов'язаних з виконанням цих функцій, а також можливість муніципалітетів як юридичних осіб в судовому порядку захищати свої права, визначені Конституцією України.

Обов'язково має бути імплементовано в Конституцію України всі вимоги Європейської хартії місцевого самоврядування, які визначатимуть, гарантуватимуть і захищатимуть місцеве самоврядування, його права й обов'язки.

Принципи реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади

Серед обов'язкових до імплементції та дотримання при відновленні місцевого самоврядування:

- принципи, визначені Європейською хартією місцевого самоврядування, які є спільним надбанням усіх країн, що підписали Хартію;
- 12 принципів доброго демократичного врядування, які визначено у Стратегії інновацій та належного управління на місцевому рівні Валенсійської декларації «Добре місцеве та регіональне врядування – Європейський виклик»;
- визначені у 2023 році Організацією економічного співробітництва та розвитку оновлені принципи державного управління на міжнародному рівні, серед яких десять керівних принципів ефективної децентралізації.

Завдання

Реалізація Концепції створить в громадах умови для максимального забезпечення потреб і всебічного розвитку можливостей мешканців всіх вікових категорій та різного соціального статусу, збільшить демократичність всіх рівнів врядування.

Демографічна криза, посилена наслідками воєнних дій, потребує вирішення, в тому числі, й на рівні найближчого доступу громадянина до публічної влади. Саме тому важливим є створення на законодавчому рівні умов для максимальної реалізації громадянами їх прав участі в прийнятті рішень через місцеве самоврядування та напряду, формування інституційної та фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, їх самостійності та незалежності у вирішенні питань місцевого значення.

Для цього пропонується провести зміни законодавства та їх імплементцію за декількома напрямками.

1. Створення достойних умов для кожного мешканця громад

1.1. Освіта та культура

Система управління закладами освіти та культури всіх рівнів включає участь представників громад, на території яких вони розташовані, та забезпечує взаємодію державної культурної та освітньої політик з потребами й можливостями реалізації їх в громадах відповідно до Плану дій з цифрової освіти

на 2021-2027 роки, затвердженого Європейською Комісією у 2020 році та Звіту «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699.

1.2. Медичне та соціальне обслуговування

Медичне обслуговування мешканців здійснюється згідно державних програм у сфері охорони здоров'я з врахуванням витрат системи охорони здоров'я внаслідок воєнних дій, за переліком медичних послуг та станів. Програма медичних гарантій в повній мірі забезпечує фінансування пакетів пріоритетних послуг, в тому числі реабілітація поранених і психологічне відновлення постраждалих. Трансформація мережі закладів охорони здоров'я відбувається відповідно до госпітального планування та спрямована на забезпечення надання базових послуг з охорони здоров'я шляхом розширення послуг первинної медичної допомоги, впровадження моделі роботи мультидисциплінарних команд на рівні первинної медичної допомоги, впровадження багаторічних договорів між Національною службою здоров'я України та закладами охорони здоров'я.

Створено систему взаємодії державних і місцевих програм реабілітації та суспільної соціалізації ветеранів, за якої визначено державний механізм, що дозволяє забезпечити надання соціальних послуг за інтегрованою моделлю, з прозорим і відкритим ринком надавачів послуг, головним завданням яких є максимальна соціальна інтеграція людей з інвалідністю.

1.3. Містобудування та інфраструктура

Містобудівні норми адаптовані до технічних регламентів ЄС, у визначених законом межах контролюються муніципалітетами, забезпечують просторовий розвиток громад, інклюзивність будівель для мешканців усіх статусів, як це зазначено у Звіті «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699.

1.4. Житлово-комунальне господарство

Послуги водо- та теплопостачання, управління відходами та інші житлово-комунальні послуги, а також послуги з благоустрою, надаються відповідно до адаптованих стандартів ЄС, у відповідності до економічно обґрунтованої тарифної політики.

1.5. Регіональний розвиток

Оновлена Державна стратегія регіонального розвитку – довгострокова, на принципах ЄС та інструментах зонування територій, якою визначені критерії відновлення знищених у війну територій, механізми проведення відбудови та відновлення, а також глибина та рівень підтримки державою територій різних типів для подолання диспропорцій, що виникли внаслідок воєнних дій.

Забезпечується синергія Державної стратегії з регіональними та місцевими стратегіями громад, які включають у себе культурний, освітній, соціальний,

економічний та просторовий розвиток громад і України на основі людиноцентризму.

1.6. Безпека

Створено механізми співпраці та взаємодії муніципальної влади з органами безпеки та оборони, правоохоронними й антикорупційними органами, запроваджено діяльність Муніципальної варти з метою максимального забезпечення муніципалітетами якісних і доступних публічних послуг.

2. Створення дієвої партисипативної системи доброго урядування на місцевому рівні

2.1. Обсяг і повноваження місцевого самоврядування

Розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування на основі принципу субсидіарності повинен бути здійснений остаточно, з максимальною передачею повноважень на найближчий до громадян рівень влади, з уніфікацією повноважень органів місцевого самоврядування та максимальною цифровізацією їх виконання.

Рішення щодо зміни меж/об'єднання/утворення територій територіальних громад, визначення центрів територіальних громад, найменування/перейменування територіальних громад повинні базуватися в першу чергу на рішеннях цих громад.

Забезпечення гарантій самостійності органів місцевого самоврядування через чіткий поділ власних і делегованих завдань, визначені вимоги до власних та делегованих повноважень.

2.2. Підзвітність й підконтрольність муніципальної влади

Підзвітність та підконтрольність органів місцевого самоврядування забезпечується, в першу чергу, судовою системою. Крім судових гарантій забезпечення прав мешканців громад при виконанні публічних послуг, підзвітність і підконтрольність виборчих органів місцевого самоврядування забезпечується імплементацією норм прямої демократії через створення можливостей прозорості рішень, внутрішніх процесів і відповідальності, а також прямої демократії для громадян, які проживають у відповідних муніципалітетах, а також обов'язковим внутрішнім і зовнішнім аудитом. В частині делегованих повноважень підконтрольність додатково забезпечується відповідними наглядовими функціями органів державної влади, визначених виключно законом і закріплених за одним місцевим органом, з виключенням дублювання та із забезпеченням домірності. Права мешканців територіальних громад, реалізовані вибором відповідної особи, не можуть бути обмежені жодним чином, крім визначених законом про роботу органів місцевого самоврядування.

2.3. Демократія на місцях

На всій території України шляхом вільних і чесних виборів якнайшвидше забезпечено відновлення місцевого самоврядування в усіх громадах. Виборче

право обирати та бути обраним до органів місцевого самоврядування кожного громадянина, незалежно від місцезнаходження громади, гарантовано державою з обов'язковим дотриманням безпекових умов учасників виборчого процесу та без партизації місцевих виборів в громадах з населенням до 90 тисяч виборців.

2.4. Забезпечення якісних консультацій

Введено гарантований обов'язок консультацій органів державної влади з всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування з усіх питань, пов'язаних з функціями та повноваженнями, покладеними законом на органи місцевого самоврядування.

На рівні муніципалітетів публічний діалог та системні консультації проводяться з усіх цікавих мешканцям питань.

2.5. Міжмуніципальне співробітництво

Громадам навколо великих міст та сусіднім взаємопов'язаним громадам, в тому числі зруйнованим внаслідок воєнних дій, створено умови для зміцнення метрополійних зон, створення агломерацій для взаємного містобудівного планування, спільного економічного зростання та збільшення доходів місцевих бюджетів, забезпечення мешканців максимально якісними та доступними послугами.

Розвинено партнерства громад з різних територій України та з громадами Європейського Союзу й світу, що посилює розвиток місцевого самоврядування, покращує якість послуг мешканцям громад та збільшує взаємодію всередині країни та з міжнародними партнерами.

2.6. Економіка

Територіальні громади є фінансово самостійними та незалежними, мають всі можливості для обліку та розпорядження власними територіями, активами, фінансовими та іншими ресурсами. Для цього на державному рівні, у відповідності до рекомендацій Звіту «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699:

2.6.1. визначено право громад через рішення відповідних рад встановлювати правила регулювання діяльності суб'єктів господарювання, інструменти сприяння створенню робочих місць;

2.6.2. запроваджено в загальнодержавній системі муніципальні реєстри об'єктів і платників місцевих податків і зборів, які є базою для відповідних нарахувань, з виключним правом місцевого самоврядування встановлювати пільги за цими платежами;

2.6.3. встановлено єдине правило обліку та сплати податків і зборів – за місцем виникнення обов'язку сплати;

2.6.4. наявна фінансова база, яка в першу чергу складається з власних адекватних податків і, за необхідності, додаткових безумовних грантів;

2.6.5. запроваджено вертикально-горизонтальну формулу вирівнювання податкоспроможності громад у розрахунку на душу населення, справедливі та прозорі механізми правил трансфертної політики;

2.6.6. визначено правило дотації органам місцевого самоврядування для забезпечення їх повноважень із збереженням основоположної свободи муніципалітетів проводити свою політику в межах власної компетенції;

2.6.7. надано муніципалітетам доступ до національного та міжнародного ринків капіталу для здійснення позик інвестиційного характеру.

Етапи реалізації Концепції

Реалізація Концепції здійснюється двома етапами.

Перший етап – на шляху до нашої Перемоги, до повного звільнення всієї території України.

Забезпечення мешканців громад на всій підконтрольній території України життєво необхідними послугами, збереження кадрового потенціалу, в тому числі на тимчасово окупованих територіях, відбудова зруйнованих об'єктів і планування загального відновлення.

Визначення особливостей діяльності органів місцевого самоврядування, їх співпраці з органами державної влади, встановлення на рівні закону виключних підстав введення військових адміністрацій в особливих умовах, організація процедур відновлення повноважень осіб на виборних посадах.

Застосування асиметричного підходу щодо відбудови та відновлення громад, які в результаті ведення бойових дій знаходяться на різних територіях:

- 1) тимчасово окупованих територіях,
- 2) територіях активних бойових дій,
- 3) деокупованих територіях,
- 4) опорних територіях,
- 5) тилових територіях.

В залежності від типу територій формуватиметься диференційований підхід, з різними напрямками застосування зусиль для забезпечення різних потреб та досягнення найбільшої синергії розвитку територій.

Підготовка проєктів нормативно-правових актів всіх рівнів, їх обговорення в громадах, на регіональному та на загальнодержавному рівні між представниками місцевого самоврядування та органів державної влади для реалізації цієї Концепції.

Другий етап – протягом десяти років після нашої Перемоги.

Максимально швидка відмова від інституту військових (військово-цивільних) адміністрацій шляхом проведення місцевих виборів на всій території України з основним критерієм можливості їх проведення, – безпеки учасників. Визначення критеріїв та повної процедури їх застосування в разі неможливості проведення виборів законом.

Інституційне та фінансове забезпечення незалежної роботи органів місцевого самоврядування з партисипативною системою управління, їх взаємодії та представлення.

Місцева громадська інфраструктура реконструйована органами місцевого самоврядування за рахунок субсидій від центрального уряду згідно оцінених збитків та адекватної частки від донорської допомоги іноземних партнерів на відновлення та з відшкодування рф.

Всі органи місцевого самоврядування спроможні забезпечувати мешканців громад якісними й доступними послугами, можливостями для культурного росту та самореалізації громадян, економічного розвитку відновлених громад.

Створено умови для повноцінного демократичного місцевого самоврядування в Україні.

Очікувані результати

Реалізація Концепції повинна відбуватись одночасно з проведенням загальнодержавної трансформації як для вирішення демографічної кризи, так і на шляху вступу України до Європейського союзу та Північноатлантичного альянсу, при цьому обов'язково повинне бути забезпечене виконання рекомендацій Звіту «Україна 2023» Європейської комісії від 8.11.2023 SWD(2023) 699:

1) створення умов для безвиключного дотримання прав людини в усіх сферах її діяльності через імплементацію відповідного законодавства та гарантований судовий захист прав на всіх рівнях;

2) зміна законодавчого регулювання господарської діяльності на вимоги й правила, які унеможливають прийняття персоніфікованих преференційних рішень при наданні публічних послуг, створення безкорупційної системи управління;

3) забезпечення дотримання екологічної складової при прийнятті актів законодавства заради безпеки майбутніх поколінь.

В процесі здійснення реформ будуть збалансовані соціальна, економічна та екологічна стійкість, передбачені в сімнадцяти взаємодоповнюючих Цілях сталого розвитку, ухвалених Організацією Об'єднаних Націй.

За рахунок співставлення всіх проєктів рішень органів державної влади на відповідність цій Концепції, буде досягнуто визначення стратегічної, підтриманої суспільством, візії відновленого по всій території України місцевого самоврядування, умов розвитку культурного та економічного розвитку мешканців громад, забезпечення громадян якісними та доступними послугами, можливостями для самореалізації громадян, що забезпечить збільшення чисельності мешканців громад та населення України в цілому.

Для успішного відновлення України вкрай необхідна тісна, постійна та інституційна співпраця, заснована на взаємній довірі та повазі між усіма рівнями влади. Важливу роль у цьому процесі мають відіграти асоціації органів місцевого самоврядування.

Критерії ефективної реалізації Концепції

Для оцінки динаміки розвитку окремих громад, громад на територіях відповідних типів та стану розвитку місцевого самоврядування в цілому повинні

бути визначені показники (критерії) віддачі та результатів, сформовані у комплексну структуру моніторингу та оцінки. Відповідно за такими критеріями, з врахуванням Рекомендацій ОЕСР щодо покращення системи вимірювання результатів роботи муніципалітетів в Україні, буде оцінюватись і реалізація Концепції.

Серед критеріїв віддачі будуть:

- 1) кількість заходів, проведених з залученням громадськості;
- 2) застосування вертикально-горизонтального вирівнювання місцевих бюджетів на душу населення;
- 3) обсяг надходжень місцевих податків і зборів в доходах місцевих бюджетів (у 2021 році в структурі доходів місцевих бюджетів надходження від місцевих податків і зборів склали 28%);
- 4) стан залежності бюджетів громад від трансфертів з державного бюджету (у 2021 році в структурі доходів місцевих бюджетів трансфerti з державного бюджету склали 38%);
- 5) частка капітальних видатків в структурі місцевих бюджетів (у 2021 році частка капітальних видатків місцевих бюджетів становила 20%);
- 6) кількість видів послуг, які надаються підрозділами та підприємствами муніципалітету мешканцям;
- 7) кількість отриманих від муніципалітету послуг, в тому числі на одного мешканця;
- 8) кількість публічних просторів в громадах (у 2017 році в громадах було 34 тис публічних просторів – це бібліотеки, клуби, будинки культури, театри);
- 9) площа парків, скверів, зон відпочинку, в тому числі відносно загальної площі та кількості населення громад;
- 10) кількість міжмуніципальних, в тому числі міжнародних, партнерств.

Серед критеріїв результату будуть:

- 1) чисельність мешканців громад, в тому числі шкільного та дошкільного віку (у 2021 році в Україні проживало 41,8 млн осіб, з них дітей шкільного віку 4,2 млн осіб, дошкільного віку – 1,3 млн осіб);
- 2) розмір середньої заробітної плати в громадах, в тому числі у службовців органів місцевого самоврядування (у 2021 році середня заробітна плата становила 14,3 тис. грн, в тому числі муніципальних службовців – 17,7 тис. грн) та індексу реальної заробітної плати (у 2021 році 112%);
- 3) кількість зайнятих осіб, в тому числі ФОП (у 2021 році кількість зайнятого населення – 14,8 млн осіб, кількість ФОП – 2 млн осіб);
- 4) стан з безробіттям на місцевому рівні;
- 5) частка мешканців, які отримують соціальні виплати та (чи) пільги з житлово-комунальних послуг;

6) якість освіти в громадах (у 2018 році за шкалою PISA рівня 3 (1 – поганий, 6 – найкращий) і вище досягли: з читацької грамотності – 46,4% школярів, з математики – 37,9%, з природничих наук – 43,6%);

7) обсяг споживання водних та енергетичних ресурсів домогосподарствами;

8) частка обсягу доходів домогосподарств, що витрачається на житлово-комунальні послуги (станом на листопад 2021 року, середньостатистична українська сім'я з двох дорослих і однієї дитини, яка мешкає у квартирі площею 60 квадратних метрів і заробляє у місяць на двох 28,5 тис. грн, витрачає на оплату комунальних послуг близько 13,5% свого заробітку);

9) ефективність муніципалітету через співвідношення доходів, видатків та боргу в розрахунку на одного мешканця громади.

Концепція враховує пропозиції:

- **Професора Георга Мільбрадта**, Спеціального посланника Уряду ФРН з питань децентралізації, доброго урядування та публічної служби;

- **Ніколаус-Комніноса Хлєпаса**, віцепрезида Групи незалежних експертів з питань Європейської Хартії місцевого самоврядування **Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи**;

- **Ради європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR)**;

- озвучені на зустрічі **Європейського альянсу міст та регіонів для відбудови України Європейського комітету регіонів 08.12.2023 року**.

Концепцію схвалено

**Правлінням Асоціації міст України
рішенням від 01 квітня 2024 року № 7**

**АСОЦІАЦІЯ
МІСТ УКРАЇНИ**
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ